„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

Недељом излази уз „Заставу“ забавно-поучни лист „Завичај.“

ЦЕНА ЈЕ ОВА за Аустро-Угарску:

Са „Завичајем“:		Без „Завичаја“:	
на годину	16 ф.	на годину	14 ф. —
на по године	8 „	на по године	7 „ —
на ¼ године	4 „	на ¼ године	3 „ 50
на 1 месец	1·40	на 1 месец	1 „ 20

ЗАСТАВА.

За Србију: (у сребру.)

Са „Завичајем“:		Без „Завичаја“	
на годину	40 дин.	на годину	35 дин.
на по год.	20 „	на по године	17½ „
на ¼ год	10 „	на ¼ године	9 „
		на 1 месец	3 „

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ РУКОПИСИ не враћају се натраг.

БРОЈ 83. У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 28. МАЈА (9. ЈУНА) 1878. ГОДИНА XIII.

ПОСЛЕ ТОПОЛСКЕ АФЕРЕ.

Заиста је црна коб, која над српским народом од толико векова шири своја крила. Косовска клетва, ил боље рећи проклетиња, прати нас непрестанце. У доба, кад је Србија повела своје синове на тужно Косово поље, да освете стару погибију, која је народну државу у гроб стровалила, кад је пошла, да ослободи угњетену браћу, те развила светлу заставу српске слободе и независности, у то доба исто — ниче и семе проклетог Вука Бранковића и, да се тешка судбина још ужасније потитра са именом српским, ниче то издајничко семе баш у гњизду јунака Карађорђа, који је први отпочео у Србији свету и славну борбу за ослобођење српско.

Страшна клетва народа српског, која се с колена на колено предавала и која и данас после пет векова прати црну успомену Вука Бранковића, па така страхота народне осуде не беше кадра, да у народу српском затре у корену и саму помисао на издајничко дело према роду своме!

Пера Карађорђевић, недостојан унук свога великог деде, после шареног живота свога, нашао се у почетку босанско-херцеговачког устанка у Босни против Турака, док је тиме ишло, да се сенка непатриотична на династију Обреновића у Србији баца и док је згодно било, да се на тај начин баца отровница гуја у Србију — семе подозрења на садању династију, а нимбус самопрегоревања и појимања велике народне задаће на своје име. Кад је пак Србија кренула на велико дело и потресла отоманску царевину, а опште славенски дух узрујала и пробудила, онда је нестало тог јунака са крвавог попришта у Босни, он се повукао, не, да се радује, што је отпочело васкрсавање народне славе и државе, него — да буру великих дана ових употреби на своје себичне и постадне цели. Као негда Вук Бранковић с Турцима је шуровао и промењивао турске лире, да њима своју браћу у забуну доведе баш у оном важном часу, када се иста спремаху, да јуначки пођу на бојно Косово поље. Под чијим је закриљем све то бивало у Земуну и Ковину, то је опште познато. Аустро-Угарска је једина држава у Европи, која спречава уједињење и ослобођење балканског Српства. У тој држави спремао је тај нови Бранковић нову погибију српску на политичном, на међународном Косову српском.

Спречити Србију да не ступи на бојно поље, кад је Русија код Плевне брала венце крваве победе, а рад ослобођења славенског истока, у тако велеважно доба изазвати преврат у Србији, значило би — спремити погибију српску, компромитовати будућност народну и преуготовити окупацију Србије од стране Аустро-Угарске! Бранковић је мислио у својој издајничкој души, да ће га Турци после свршеног дела круном наградити. Овај нови Бранковић, који у свом темишварском гласнику и данас још рије и ради на преврату у Србији, тај несретник помишља, да би у овом времену и на тај начин могао сести на престо српски. Таман је нашао и погодио згоду и време!

Сад се баш усудио, да своје злоковарне намере и смерове у дело приваћа! Све кад се неби изазвао превратом таким заплет између Аустро-Угарске и Русије или Србије, народ српски неби никад допустио, да таки несретник седне на престо српски, орошен крвљу братском, а у часу најодсуднијем по велику будућност српску. За то нам јемчи не само пробуђена и осведочена свест српска, него и савест народа, по којој од пет векова овамо тужно одјекује вапај косовске клетве и проклетства над повесничком издајом. Таки народ неће никад увенчати и на престоље подизати — осведоченог издајицу.

Па с тога гајимо тврдо уверење и обелодањавамо га: да је Пера Карађорђевић после тополске афере за навек избрисан не као претендент, већ и само као обични члан из друштва српског. Жиг издајства на челу је његовом!

Једно је само, што имамо овде још да исповедимо. Влада српска, која је толико заслужна, што је повела коло народног ослобођења и уједињења, ваљало би, да у тополској афери отворено на среду изиђе. Њезина је заслуга, што издајничко дело то није уродило својим несретним плодом. Народ пак српски уважиће и признаће јој ту заслугу. Што је претпоставила, да погуби извршиоце Бранковићевих смерова, место да их изметне народном руглу и вечном проклетству, то ћемо ми, који нисмо за смртну осуду и ако знамо, да је опште народно мишљење строжије и неумитније у тој ствари, то ћемо, велимо ми појмити, строги поступак владин и безазорно моћи зажалити над проклетињом и наопачином српском, која се у ово доба могла да збуде у срцу Србије. Што је пак од тога главније и отсудније — обелоданењем издајничких смерова тих ућуткаће се сви они, који под разним облицима играју данас улогу незадовољника српских. Крај белодане и големе кривице осуђених неће такови смети ни писнути, а камо ли да ће узврелост, која је у таким приликама природна, употребити, да невине људе наваћају и изводе на гробове издајника и тако демонструју против велике мисли народне, која је света у срцу сваког Србина.

Српска влада дужна је и себи самој, ако неће да се проливена крв у Аранђеловцу изметне на њу саму, дужна је — да пред народом и светом исповеди и обелодани читаву тополску аферу ту. То захтева од ње и политична мудрост, а и општи народни глас рад обележења свести и умирења савести опште. После обелодањене кривице видићемо: који ће се усудити, да у овом времену, кад заступник Србије на конгрес полази рад уједињења и слобода баканског Српства, мути и о злу ради под присенком тополске коби, која је хтела, а не успела, да црна крила рашири над читавим народом српским.

НОВ РЕГЕНАТ.

(П.) Поновљени атентат на цара немачког није остао без последица за сами унутрашњи развој државног живота у немачком царству.

Брзојавна жица јавља нам, да је изишао државни акт, којим се син цара Виљема, престолонаследник Фридрих Виљем, поставља за регента у Пруској.

Нови регенат човек је у пуном мушком добу, има му 47 година година, и кажу да је јака тела и духа. Познат је за сад само из последњих ратова, које је Пруска водила, а нарочито из рата с Француском, где се одликовао својом разборитошћу, јуначством и истрајношћу.

Кажу за њега и то, да је човек либералан, но ово ћемо казивање узети са мало соли. Обично су сви престолонаследници либерални, док не седну на престо, доцније пак не налазе да је то баш тако потребна ствар. И иначе је либерализам у опште, а нарочито немачки, врло сумњив еспап, по готову код владалаца. У осталом, и да би било у ствари нешто либерализма у немачког престолонаследника, ту је човек од гвожђа и крви, поред кога сав либерализам мора изветрити као јод. Истина и то се говори, да се престолонаследник не гледи баш добро са Бисмарком, но бар дотле, док је старац жив, тешко да ће ико други осим Бисмарка владати и управљати немачком царевином.

Био у осталом немачки престолонаследник човек каке му драге личне природе, он ступа на владу посред таких болова у земљи, који се не могу лечити и уклонити снагом једнога човека, ма овај био и див душевни и телесни.

Седи цар Виљем мислио је да проведе вече свога живота и да заклопи очи у „царству божијег страха и добрих нарави“. Но под липама нађоше се људи паклени, који не знају за виљемово „царство божије“ и за његове „добре нарави“. Док је још Хедл сам био, мислило се да је то једина паклена душа у пространом царству немачком, но кад дође и др. Нобилинг са својом двоцевком, тада високе кругове берлинске спопаде страх, јер поновљени пуцањ на цара беше им абердар, навештавајући грозну напомену, да у том паклу, који је избацио Хедла и Нобилинга под липе берлинске, има још много црних синова.

И има их заиста!

Сви, који раде за другог пак пак морају да скапавају од глади, сви који шију другом а сами су голи и боси, сви који се зноје за другог а сами су прљави и неочешљани, — сва та презрена пасторчад друштва садашњег у Немачкој сабила се у чету једну, која се заверила да неће дотле мировати, док правду неизвојује у свету овом и за себе и за све, који раде а злопате.

Завера ова управљена је против врхова данашњег друштва, и она се снује и врежи с оним фанатизмом, који је природан свакој новој мисли, свакој новој вери, која осваја срца и умове људске. Колика је сила фанатизму овом, може се судити најбоље по томе, што ево у кратком року од три недеље два човека изнеше на жртвеник главе своје, живот свој, за љубав оној вери, којој су они мислили да ће припомоћи да се што пре оствари, ако уклоне са света данашњег владаоца Немачке.

У Немачкој можда је више него игде социјална болест овладала светом. То се најбоље познаје на оној интенсивној снази којом располажу војници социјалне демократије у Немачкој. Кад су присталице ове партије у стању биле, да протуре у сабор немачки неку двадесетину својих једномишљеника, онда то много значи, значи: да су у Немачкој сви услови за развитак и ојачање социјалне демократије дани и да је иста у Немачкој јако распрострањена.

Нови регенат немачки под врло мутним ауспицијама седа на престо. Њега мора подилазити зебња, кад помисли да је позван да влада народом, у коме има велики број људи, који не трпе владаоце, и да у том броју има фанатичара, који су се заверили да пуцају на владаоце.

Шта ће бити, ако за те фанатичаре нови регенат буде само нов објект, ново једно живо тело владалачко, за које стоје спремљени њихови куршуми?

Шта ће бити, ако се испод липа опет зачује прасак од пушака и револвера, кад се нови регенат туда провезе?

„Томе има лека!“ — веле надлежни државни лекари. „Ваља укинути све слободе, умножити полицаје и жандаре, сатирати слободоумне људе и бунтовнике где год им се траг осети, завести систему кундака и бајонета и т. д.

Па тога је свега и до сад било, па је ли што помогло? Није ли се баш под том системом развило зло, које хоћете њом да лечите?

Ако би нови регенат немачки послушао ове саветнике своје, он би на скоро искусио то, што му је и отац искусио. Зли су пријатељи његови сви, који му то саветују, јер реакција може неко време гушити и давити, али ће баш тим изазвати у толико већи отпор, који ће, кад букне, жестоко око себе разваљивати све уставе и ограде, те потрпити скупа и зло и добро.

Социјална револуција већ се истиче као фактор, с којим морају рачунати данас и владаоци и државници. Ту се већ више неда претрпити и забашуривати.

Хоће ли нови регенат немачки хтети и умети да пође путем, којим се даде извести, бар колико толико и за време, помирба између данашњег склопа државног и социјално-економског, и оних елемената, који су дигли у огорчење радничке песнице своје против истог, или ће поћи пагубним путем црне реакције?

То ћемо видети.

АТЕНТАТ НА ЦАРА НЕМАЧКОГ.

Гласови противуречног садржаја стижу из Берлина о току болести у коју је пао цар Виљем са добивених рана. Званичне вести јављају, да је цару много боље и да нема никакве опасности за његов живот; на против вести приватне тврде, да је цару горе и да се тој околности има приписати, што је изишао државни акт, којим се престолонаследник поставља за регента.

При првом лекарском извиђају, тек што је краљ с кола скинут и упостељу положен, видело се, да надесној руци испод лакта има седам рана од сачме. Те је ране добио, кад је салутирао; други хитац погодио је целу леву страну, и то леву руку ниже лакта, где је остало двадесет рана. На леђима нашло се пет рана а с леве стране чела и у лицу четрдесет рана. Огртач је царев сав прорешетан и ослабио је у неколико снагу избачене сачме.

Нобилинг лежи у болници обнесвешћен. Лекари се труде да му поврате свест, но биће узалуд. Кугле су му извађене из главе, но то му није помогло, те је сва прилика да ће умрети, а не ће доћи к себи. Оно, што су листови донели о разговору између њега и матере му, није истина. Владин лист „Норд. Алг. Цтг.“ јавља пак ово: „При свем том, што је зликовац само један пут преслушан, изван сваке је сумње, да је стојао у свези са социјалистама на страни. Он сам исказао је са свим пред истражним судијом: да има много саучесника, али да их неће издати, и да је на њега пала коцка. Ово последње даје повода основаној сумњи, да је имао друштва у овом крвном делу.“

И „Пошта“ вели: „Држи се да има повода сумњи, да је зликовац био у свези с иностраним анархистима и нихилистама.“

Један од послужитеља царевих предао је истражном судији ствари, које је цар имао на себи, кад се дело догодило, и то: шлем, огртач, грудњак и кошуљу, које је све прорешетано и крвљу умрљано.

Берлински листови не престају доносити белешко о карактеру и предживоту Нобилинга. Све се ове белешке у том слажу: да је Нобилинг за рана припао науци социјал-демократској, при том да је био човек ексцентричан, буран и преразражен. Тако јавља о њему један његов професор: „Др. Нобилинг учио се 1871 и 1872 на университету Хали и слушао је поглавито народну и пољску привреду и природне науке. Године 1874 и 1875 опет је походио исти университет, но сад се уписао међу правнике и учио искључиво државне и правне науке. Он се вратио на университет испуњен начелима социјално-демократским и ја сам имао више пута прилику, да га разуверавам, но наравно да је то свагда било узалудно. Јогунаст је био до зла бога, и сви су га у семинару исмејавали као неког затуцаног особењака и сулуда човека. Звали су га „петролејцем“ или „комунцем.“

У Берлину трају услед атентата непрекидна затварања, и ово је заиста најзначајније у целој ствари, јер иначе у оваким приликама нико не сме да се усуди ни беда зуби да помоли, па и они, који се слажу у начелима са зликовцем, сакривају се обично у орахову љуску, — овде пак нашло се већ толико њих који су дело зликовчево одобравали и погрдне речи просипали на цара и фамилију му. Ово је знак, да је доста трулежи и болести у царству немачком. До сад је затворено преко 30 особа. Шест особа осуђено је на дугогодишњу тамницу због повреде величанства, 17 особа због непристојног понашања према члановима царске породице. И из других вароши по Немачкој јавља се, да се предузимају многобројни затвори, нарочито радници се хватају и вуку у тамницу. Много од похватаних и ухапшених с поносом исповедају да су социјал-демократе. На више места ухапшени су неки, који су се изразили, да жале, што Нобилинг није боље нишанио.

О првом преслумању Нобилинга јавља се ово: Нобилинг изјави пред судијом да се тако зове и да је доктор философије. После тога прегледали су му собу, у којој се све у највећем реду нашло. У соби су се његовој налазиле књиге и листови економског садржаја. Са свим ново оружје налазило се у његовој соби у богатом избору, више револвера, пушака и ножева. Судија, који је ишао с њим у његову собу, запитао га је: Је ли збиља имао намеру да пуца на цара? Нобилинг одговори са свим јасно: да јест; на даље питање: шта га је могло на то навести? одговори да не зна; исто тако угибао се правом одговору на питање: не држи ли можда да није био при себи кад је то учинио.

Државни одветник Тесендорф, чим је сазнао за атентат, отишао је у двор, а за тим одмах на место дела, где је у кратко испитивао Нобилинга. Овај је одговарао у свему околишћи. При доцни

јем испиту, коме су присуствовали: министар унутрашњих дела, државни секретар и председник полиције, изјавио је Нибилинг, да је социјал-демократа, да има у овом делу саучесника, али да их не ће именовати. Он се још пре шест месеци одлучио да цара убије, па кад је чуо о Хедловом атентату, жалио је, што га је овај предварио у делу.

Нобилинг признаје, да се јако интересовао за политику, нарочито за екстремну политику социјалне демократије. Он је ревносно похађао скупове социјалних демократа, где су се год држали, па је на некима и сам говором суделовао.

По што је ово на испиту изјавио, позли му јако, те су га на носилима морали однети у ћелију, где је затворен и где га лекари негују најбрижљивије не би ли како оздравио и к себи дошао, како би се и судска истрага даље могла водити.

ОДГОВОР „ОБЗОРУ“ НА ИЗЈАВУ ИЗ БОСНЕ.

Велепоштовани г. уреднче!

Нас неколико Босанаца овдје пребјеглих молимо Вас, да изволите уврстити у вашем велецијењеном листу ово неколико редака као одговор писцу „изјаве из Босне“, који је нас Србе Босанце и честиту нам „Заставу“ тако грозно нападао и толике неистине изрекао, а то су ове:

I. Није истина да су усташи прогонили католике, који су се поштено владали. Они су гонили па и тукли не само оне католике него и Србе православне, па и српске неке попове, који су Турцима усташе издавали и пут показивали до усташких чета. То може посвједочити сва Босна.

II. Неистина је, да се у Босни католици зову Хрвати. Они се зову: католици, латини, кршћани и Шокци.

III. Погрјешно је узето да усташи дају само мухамеданцима гаранцију вјере, а за католике нешто друго смијерају. Усташи су спомињали у својим изјавама само мухамеданску вјеру зато, што држе католичку вјеру исто као и своју — хришћанском, и за то што је то излишно било спомињати, почем су се с нама у Тишковцу, Прологу и Љубушкој заједно борили Срби католици противу угњетача.

IV. Нетачно и неосновано речено је, да се у Србији католичка вјера нетрпи. И конзулат аустро-угарски може засвједочити да је српска влада саградила на врло угледном мјесту цркву за католике и нудила им бесплатно на дар, само под тим уговором, да управа зависи од владе српске. То су католици одбили и српска влада поклонила је ту цркву јеванђелицима. Српска влада је од најтолерантнијих влада што се вјеровакона тиче.

V. Тешко да ће игде бити доказа да је српски православни поп у Босни рекао турском суду за неку дјевојку: „Боље да је потурчите но да је пошокчите.“ И ако би се пак такви старудија нашао у Босни, биће јамачно од оних, што зна нешто из историје да су католички главари цркве у средњем вијеку спаљивали сламу куда православни и Србин прође, као ђоја да се очисти пут од поганштине „шизматичке“, које Турци нијесу никад чинили, и за то што и данас има старих фратара, који говоре јавно да је и онај пут грјешан и поган, куда православни Србин прође. Част и поштење новим фратрима подобним честитом фра Бони Шарићу-Дрежњаку, али има старудија, који јавно са катедре православну вјеру нападају, које нигдје ни један српски поп противу католика учинио није.

VI. Погрјешно је речено да су Хрвати већи пријатељи нама, но Срби из Србије. Србија је учинила више користи нашем босанском народу на просвјетном и политичном пољу, но све скупа европске државе, а камо ли Хрвати. Кад су нам већи пријатељи, зашто нам силимице намећу хрватско име и оно што ми нећемо? На учињеној помоћи лијепа хвала браћи Хрватима, али ми нијесмо пси, да за комад меса шенимо и мучимо гдје говорити треба. Из Србије добијамо појма о реалним знањима и уредбама, а од браће Хрвата вјечити класицизам и метафизични идеализам, што ни у длаку невриједи за битан живот и корисни напредак људства. То ће ваљда и сам „Обзор“ признати.

VII. Небратски поступа с нама и писац и „Обзор“ што нас у својим чланцима назива „Источни Грци“, „грчко-источни.“ Никоме у Босни није познато то име. У Босни се сав народ зове „Бошњаци“ а по вјери зову се православни Срби, католици, шокци, „Турци.“ Тако изопачавање сије мржњу између рођене браће и земљака. То не пристоји изображеним људима. Уздамо се, да тако што од браће Хрвата више чути нећемо, него да ће они и ми, и наши и њихови свештеници и просветитељи изналазити средства да се збратимљавамо и љубимо, као што наши домаћи интереси иште.

У Трсту 21. маја. **Неколико Босанаца.**

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

У последњем броју овога листа саопштили смо вест „Загребачких новина“, како се ђенерална команда у Загребу због многих изгреда босанских ускока, почињених на сигурности живота и имања, нашла побуђеном, да у славонској и банској крајини прогласи преки суд, и како и земаљска влада у Загребу већа о истој ствари. По што „Загребачке новине“ важе као полузванично гласило бан-мажуранићеве владе, то се таковом гласу не сме поклонити мала пажња, и за то саопштавамо у целини дотични коминике. „Као што дознајемо“, пишу „Загребачке новине“, „ц. кр. ђенерално заповедништво у Загребу као управна власт крајине нашла се побуђена због многобројних изгреда босанских ускока, почињених на сигурности живота и поседа, да у славонској и банској крајини уведе преки суд. И кр. земаљска влада већа о том, како би се стало на пут злу у грађанској Хрватској (које је ту још горе). Вијање још није довршено, и ми по том не знамо, да ли ће се и овде морати латити оних краја мерних. За сад је од свију ускока покупљено оружје, пописано и сахрањено.“ Кад би збиља било истина, да босански ускоци „чине изгреде на сигурности живота и поседа“, — зар би какво чудо било, да се ти бедници у крвавој борби за опстанак даду довести до очајног средства, да нападају на имање ближњег свог? Сиротиња та гола, боса, без крова и заклона, без и какове привреде и зараде, — зар да се таворе с оно уде потпоре од заједничке Аустро-угарске владе и чемерних драговољних прилога од своје браће и човекољуба? Та с тим ни живети, ни умрети! За иста јадно стање! Но и пак тим не ћемо да испричавамо „изгреде“ босанских ускока, ако су збиља почињени. Али нека нам је допуштено, посумњати у ово последње. Кад се помисли, да су ти бегунци већином нејака деца, кукуљави старци и слабе жене, онда се и нехотице морамо да запитамо: Не ће ли зар да се понови брезовачка катастофа, да се попут крвопролића у Петрињи пролије још више недужне крви босанске и у другом виду понове грозоте око Нове Градишке? Хоће се зар да се новим репресалијама изнуди изјава од Бошњака, да иште окупацију Босне и Херцеговине од Аустро-Угарске? Не верујемо, да се тим хоће да да за право угарској делегацији, која је ових дана, вотирајући потпору за босанско-херцеговачке ускоке за ову годину, изјавила, да је ово последњи пут, да се вотира та потпора, у напредак више не ће. Друго се нешто тим хоће. „Загребачке новине“ толико су искрене, те нам отворено казују, до чега мора довести ускочко питање, које толико посла задаје овој држави. Полузваничник тај загребачки ено једним потезом пера решава и ускочко питање и босанско (можда би био кадар и цело источно), велећи: Хрватска је позвана, да „са свим автентично даде свој глас у босанском питању.“ Тај глас пак гласно и јасно вели: „Аустро-Угарска мора анектирати Босну и Херцеговину.“ Верујемо, да би морала, кад би глас из Загреба био пресудни глас у овој држави, али добро веле бечке „Немачке новине“: „Срећа и бог, те Хрвати још никако нису они, који владају Аустро-Угарском.“

Питање о поравнању још је једнако главни предмет унутрашње политике у овој држави. Оно је већ толико напредовала у царевинском већу, да је већ круна поравнању, законски предлог о увођењу поравнања предат аустријском одбору за поравнање да га претресе, па онда посланичком дому поднесе. Међу тим као да ће расправа о поравнању морати за дан, два спасти са стола саборског, јер влада жели, да се питање о кредиту од 60 мил. што пре реши у рајхсрату, по што је угарски сабор на Угарску припадајући део тог кредита (18 мил.) одмах одобрио, како му је поднет, и само му још треба краљевска санкција, па да постане пуноважан закон за Угарску. Као што је познато, аустријски бицетски одбор одбио је у први мах тај предлог, и Андраши је сад по други морао у делегацијама говорити за њ; сад га је истина и аустријски бицетски одбор одобрио, али га је и пак знатно амандовао. —

У спољашњој политици упрти су сви погледи на Берлин које због спремања за конгрес, које пак због атентата на цара. Најважнија последица тог атентата јест, да је престолонаследник постављен за пословођу и заменика цару (не пак за регента). За самог се цара јавља, да се опоравља, да је већ примао неке чланове своје породице, кнеза Безмарка и др.

Међу тим у Немачкој се већ почиње осећати „гвоздена рука“ јаке владе, и то би била друга, не мање важна него она прва, последица атентата на цара. Док с једне стране тако рећи цела званична Намачка изјављује цару своју кондоленцију, дотле се по свим крајевима Немачке затварају и врло брзом процедуром осуђују људи, који навлаче на се званичну сумњу као пристаоци и поборници социјално-демократске мисли. Поред све сумње, и пак ни чим још није доказано, да је нобилингов атентат пород социјалистичких „смутња“. То признају и најпротивније новине социјализму. —

Питање о конгресу цело се сад своди на спреме за њ, и није се ништа ново догодило, што би у суштини мењало што на њему. Сад се истом дознаје, да ће Италију по свој прилици заступати министар спољашњих послова, гроф Корти и гроф Делонеј, посланик у Берлину. Што се поговарало, да ће се конгрес, по што се састане, преселити у Баден-Баден, то се истина не пориче, али се вели да ће то сам конгрес решити; и ако га затеку још на окупу јаке врућине, он ће се по свој прилици преселити у Баден-баденску хладовину. Бадава! Дипломатија поред тог, што је мудра, она је и практична: свагда уме пријатно с корисним да споји. —

Док Берлин везује за се сву пажњу света, који прати светске догађаје, дотле се у Цариграду збивају догађаји, који на ново документишу слабост и немоћ турску за државни живот. Најновији догађај те врсте јест министарска криза и промена министарства у Стамболу. Осмодневни велики везир, Мехмед Ружди паша, пао је и с њим Махмуд Дамад паша, ратни министар. За великог везира наименован је Сафет паша. Вели се, да је та промена компромис, учињен упливом енглеским и руским, јер Русија је била противна Мехмед-Ружди-паши, а Инглеска Махмуд-Дамаду. Тако бар јавља „Полит. кореспонденција“. „Пешт. Лојд“ пак јавља, да је повод Ружди-пашином паду завера, од које он није био далеко и која је ишла на то, да збаци династију османову. Намеравало се, да се до избора новог султана преда државна управа Мидат-паши и да му се за војеног адлатуса придода Сулејман паша. Страно једно посланство јави султану за ту заверу и 23. маја (4. јуна) буде затворено у Стамболу 42 особе, а Мехмед Ружди добије домаћи затвор у свом двору. Која ће вест бити истинита, тешко је знати; ми бисмо рекли, да најпре имају право они, који веле, да је то једна од оних сарајских плетака у Стамболу, која је Турску довела до рупца пропасти. Саме најтурскољупскије новине признају, да је у Цариграду паника и така забуна, да не знају, шта да раде. И још неки сањају о турској животној и државотворној снази!

„Полит. кор.“ саопштава два писмена, која је Порта сад у очи конгреса израдила и разаслала кабинетима. Наслов је тим документима: „Поглед на уговор од Сан-Стефана и прилике, у којима је закључен.“ Та два писмена потврђују нашу народну реч, да у Турчину никад не може вере бити. Познатом турском перфидношћу казује ту Порта, како је махинацијама и пресијом руске дипломатије, особито Игњатијева, била присиљена, да потпише Сан-стефански уговор. Док нам дође до руке цео тај документ, рећи ћемо о њему коју више. —

Званичне „Српске новине“ донесе кнежев указ којим се сазива народна скупштина у Крагујевац на дан 24. нашег јуна. У једно доносе исте новине други указ, којим се Јеврем Грујић, министар правде, поставља за заступника Ристићу, док овај буде на конференцији у Берлину.

ДОПИСИ.

Т. С. В. Беч 3. јуна п. р. (*Атентат на цара Виљема. Последице. Конгрес. Могући споразум између Инглеске и Русије. Вести ингл. листа „Глоба“, Аустрија према Инглеској и Русији. Ситуација.*) И опет нам стиже вест о новом атентату на цара немачког. Возећи се из двора кроз улицу „Unter den Linden“ згоди га зрно неког дра Нобилинга, који на прозору чекаше на мимопролазећег цара. Цар, тешко рањен, врати се у двор и леже у постељу. Први булетин придворног лекара царева гласи тако, да се је слабо надати да ће 80 годишњи старац преболети тим мање, што је с физичним болом скопчан и морални бол услед грдног потреса, што га је доживео већ други пут за тако кратко време. Исти Нобилинг, који је на цара пуцао био је чиновник у министарству за земљорадњу а беше по казивању неких врло ексцентричан човек. Кад га опколише, да га ухапсе, бранио се је и пуцао на оне, који му се приближиваху а за тим рани сам себе, те га одведоше у судску болницу. Исти не хтеде казати шта га је нагонило на тај корак, ма да је отворено признао да му намера беше, да убије цара. Неки веле, да је био члан неког социјалног друштва те приписују овај атентат социјалистичкој агитацији, други опет кажу да је клерикалац и да га је наговорила клерикална партија на то дело. Било како му драго, свакако је сажаљевати у интересу слободе и слободоумних начела да се таково што дешава, јер се тиме изазивају власници на реакцију и на најстрожије мере, под којима после мора да пати читав народ. Заиста је жалосно, да због изгреда сметених појединаца страдају и они људи, којима је стало до слободе — а судећи по ономе што је чињено после првог атентата, као да ће сада после овог другог покушаја у Немачкој уступити бар колико толико ујемчене установе полицајској системи, каква убија и квари народ. Са тога гледишта пријатељи слободе и слободног развића народног морамо да жалимо, што се у Немачкој догађају ствари, које могу да шкоде свима, а које су продукти болесних занешењака од багре Хедела и Нобилинга.

Немачка је влада у опште имала у најновије доба великог малера. За првим атентатом следовало је одбацивање тако званих законских предлога: „о атентатима“, за тим се десио сукоб „Великог Курфишта“ са „Виљемом“ код Фолкстона, који не само да је материјалне штете нанео држави и многе људе — невине жртве небрижљивости ма-

ЛИСТАК.

ПУТОВАЊЕ ПО ДОМОВИНИ.

. . . . . У очи лазареве суботе. Прелазећи путем у Тител тисин мост, сунце беше пред залазком, и дошавши до на крај моста, чујем јак, јаростан глас: „Стој, стани Душане! не ћеш ми више утећи! Дај моје новце!“ Ја погледим, и видим човека једног са подигнутом буџом, где јури близу Тисе дечка једног, тако од 12—14 година. Беше га вијањем већ сатеро у теснац, тако да дете имађаше ива се Тису а пред собом свог гониоца с буџом подигнутом. Сад и дечко видећи, да нема спаса, поче викати: „Јао, недајте ме, оће ме убити!“ дотрчим и ја, и још неколико људи до оне колебице, где се плаћа за прелазак преко моста. Довикнем детету, да дође к мени и да се не боји, ми ћемо га чувати. Дете дође. Међу тим дође и онај човек. Дете пуначко плаво, а његов гониоц човек тако око 30 година, сувоњав, средње величине, танких бркова, црномањаст и од сунца јако опаљен, у нашем сеоском оделу. Пена га беше спопала од љутине, сав дрхташе по телу као прут.

Једва се уталожи. Ми представисмо да се умири, да не злостави дете, јер могло би га у јарости буџом десити и дете на месту убити, те тиме сам себе, и жену и децу за целог живота у несрећу бацити. — И сад поче човек своје јаде приповедати:

Дођох јутрос, да што продам, да имам за ускрс коју крајцару у кући. И доиста продам све. Од новаца купим рибе мало, и ситнице за кућу, и остане ми једна десетица у папиру и осам пенгеша. И те новце овако стиснем у своју песницу леву, а на један прст натакнем поворку с рибом. И још нешто морам на своју срамоту да исповедим, — пио сам мало ракије и пођем кући. Кад дођох успред наше цркве, сапрем се и паднем, и новци ми се просуше по земљи. Дотрчи то несретно дете, тај исти Душан, берберинов син, и док се ја подизах, и док ја скупим пенгеше, утече ми он, и ја за њим, кад тамо, ал он кући, и затворише врата за њим. Ја да уђем, ал не даду. Ја лупам и иштем моје новце. На то искочи отац дечков, и лупи ме по глави, ево овде мора се видити знак (и показа нам по челу и глави). „Ал човече,“ рекох ја, „то није пут, да ти себи сам право буџом у руци тражиш, за то је власт ту, отиди, и јави јој.“ „Та био сам одма.“ „Пак што је?“ „Па затворише дете — ал ево га сад видех опет пуштена, па зато хоћу од њега ја, да ми врати моје рођене, крваво заслужене новце. Ху, с којим образом да ја жени и деци кући дођем, па да им кажем, да ми је ово шкембе у очиглед новце отело.“ Сад опет човек тако у јарост дође да сав се тресаше. Међу тим неки човек дође и рече: „Мани то дете!“ Ја га запита, да није он отац детету? Он рече, да јесте.

Ја му заповедим, да сместа дете кући одведе, да му се не догоди што, и да се онај човек може умирити, и овај оде. Сад ја оштећеног и даље умирим, и реко му, нек и опет иде власти. Ако је тако, као што је сад приповедио — власт му мора право дати.

„Та за бога, господине! био сам код господина Сабо Мишке, и јавио сам, па незнам, како је то дошло, да је дечко опет пуштен, и да ја своје новце не доби.“

Сад ми они присутни, старе, мирни људи приповедише, да је то тај исти деран, што је пре неколико дана једној сиротој слушкињи извргао размењене новце из руке и побегао — и био је опет тако затворен, ал опет пуштен. И пре дужег времена опет тај исти је при отвореном прозору једној госпођа која баш бројаше новце, зграбио што је могао и побегао.

Ми овај догађај овде причамо просто и по души, како смо и својим очима гледали, и својим ушима слушали . . . .

Осим овог дознасмо још што шта, које нам срцу бола зада: тако н. пр. има неког А . . . а В . . . а у Т. том прибегне један Мађар из тамнице, А. сакрије на таван, одкује му вериге, и украду у друштву неке овце. Уђу људи у траг, оба буду затворена. Мађар буде у Панчево послат, а А . . . . буде после неколико дана — за који се отац беше јако узмувао, те продао свињу једну, продао неколико товара жита и кукуруза — пуштен. — Код неког Карла Бона нестане из штале четири коња. Нађе се код врата сикира, с којом крадљивац одбио браву. Сведоци сведочише, да је то сикира А . . . . . ва, он буде ухапшен, и после неколико дана због недостатни доказа — пуштен. У Ковиљу неки Ч . . . . обележен крадљивац, глоба и чини покоре, и небоји се ни људи ни Бога. Ал сад да наведем неку особеност дичне наше Шајкашке: у Ђурђеву седи неки врачар вештац, шта ли је, именем К . . . . . Кад коме нестану коњи из штале или волови, а он врача, па оштећени мора у првом смислу речи од тога по ново да изкупи своје благо, тако високо таксира врачар своју врацбину.

Кад ово читамо, ми себи главу држимо од чуда и покора, неверијући да се тако што може догађати у цивилизованој држави. И ми смо тако, читаоче, морали пипати себи руке, нос, прсте, да ли смо будни или сањамо и да ли се то догоди и на јави, што нам људи честити, мирни приповедаше. Куд води све то? Ал наравно, где Ђорђе Ранковић, где од врховног државног суда житосани лажни сведоци као што су поп Ђорђе Магараш-вић црвен појас добијају, где оба Танасије Николић и Савић макар да су против заповести божјој: „не сведочи лажљиво на ближњег твога!“ згрешили, слободно и некажњено по свету иду — ту . . . ту заиста треба да држимо главу своју од чуда и покора и сумње: живимо ли у моралном свету где заповеди божје, где Христова наука треба да влада?

В.

ринских официра — упропастио, него је шкодио и угледу немачке флоте. А сада се ето јавља о новом атентату.

По нас сви ови догађаји у толико су од значаја, у колико то може шкодити нашем и у опште интересу словенске ствари на конгресу. Проникнути жељом, да се једном умири прераздражени свет и да се владе бар за саде отресу те вечите главобоље, а бојећи се од унутарњег немира, гледаће владе, а нарочито немачка, да се по што по то углави мир, па се ствар можда не ће онако решити, како би то годило интересима Словенског истока. Међу тим надати се је, да ће руски државници знати заступати своју ствар и да неће допустити, да се прехитри и реши ма како ово важно питање.

Конгрес је — као што је јуче **грофа Андраши**ја делегацијама јавио — сазван, а држаће се 11 јуна у Берлину. (За нета пада у очи, како је Андраши 2. јуна могао тврдити, да ће се конгрес сазвати за 11 јуна, а 3 је изашао позив 13. Истина стара „Преса“ испричава то нобилинговим атентатом, али то нам не звони истинито. — У.)

Ситуација се у толико променула, у колико је позитивност ове вести о сазивању конгреса осујетила акцију Аустро-Угарске у Босни, те је тако одгођена окупација, која као да ће се **сасвим осујетити ако се на конгресу споразуме Русија са Инглеском.**

Колико не беше томе изгледа још пре недељу дана, толико је извесно да је нађен неки modus vivendi по коме би се задовољила како Инглеска тако и Русија. Веле, да је томе не мало допринео немачки престолонаследник. Полузваничан лист „Глобе“ донео је као неки „комунике“, у ком се говори о тачкама, у којима се обе владе бар у главноме споразумеше, а о којима ће се на конгресу још и више говорити те ће се исте према дискусији и новој погодби модификовати.

По овом ће извешћу „Глобовом“ — за које многи веле да је сасма и истинито — Бугарска да се подели на два дела, од којих ће северна Бугарска бити зависна кнежевина (а превалираће бугарски елемент), а јужна Бугарска провинција турска са хришћанским намесником и као неким земаљским уставом. У питању Дарданела и ратне отштете попустиће Русија; утеловљење Бесарабије у државу руску сажаљева инглеска влада, ал се неће томе одупирати; Батум биће руски, али ће Русија вратити Турској град Бајазид. Турска пак даће персијском шаху (савезнику руском) једну од пограничних својих провинција. Ово су у главном тачке, у којима се споразумеше. Нема сумње да се на основу овом лако може постићи и коначно споразумлење, чим би **Аустро-Угарска била савршено изолована, јер би Француска пристала уз Инглеску а Италија у сваком случају ономе које је јачи, а то су Немачка и Русија.**

Ово је сигнатура данашње ситуације. Видите дакле, како се мења од дана на дан положај, па је за то и врло тешко изрећи у напред суд о предстојећем деловању конгреса.

За то нам и не преостаје друго, већ чекати до тог доба, у ком ће се једном коначно решити питање мира и рата.

Београд 24 маја. Вести о конгресу већ су постале сигурне, те сумња свака одпада, као што је сигурно, е ће и мање државице заинтересоване на истоку бити представљане као саветујуће. У ту циљ већ је из Београда јутрос одпутовао преко Базијаша у Берлин министар Ристић са пуковником Драгашевићем и секретаром Бетаном. Њихово прерано путовање тумачи се предходним радом и у престоници Немачкој за обавештење неких етнографских погледа и упознање истих надлежним члановима конгреса, у колико то буде могуће. О компетентности Драгашевића у тој струци нико не спори, и надати се, е ће својим обширним знањем успети да обавести сумњиве тачке, које код страног света при недостатку писаних докумената налазе се у лабиринту замршених појмова. Како му драго, Драгашевића присуство за време конгреса у Берлину, може бити од велике користи по српско питање.

Односно војске граничи овде је пукао глас, да је јуче српска војска посела Софију на изрично захтевање Руске главне команде. У ствари је ово: како су се појавиле турске чете у арнаутлуку и на границама Грчке, то је руска посада у Софији одправљена под командом генерала Арнолди, да уништи исте и угуши устанак.

Генерал Арнолди налази се у Софији са 12,000 и одпутовао је на усташе једним оделењем Софијске посаде да оперира десним крилом против устаника. Улазак неколико батаљона српске војске није дуго до подкрепљење тамошње посаде руске као допуна одцепљеног оделења.

То подкрепљење биће времено, и ваљда по свршеној акцији против турских усташа јамачно ће се српска војска вратити из Софије за демаркацион линију. При ратификацији Сан Стефанског уговора мира и при промени која ће отуд бити изведена, могло би олако и Софијско окружје припасти кнежевини као саставни део Старе Србије. То мишљење овде неке теши, али је врло сумњиво, шта више немогуће да та срећа стигне Српство, које је иначе горко искусило, е му се крњи и оно што је фактично његово по самом завојевању, и ако на источним границама ширење Србије није противно Аустрији, као што је изјавио племенити гроф Андраши неки дан у обојим делегацијама. Дакле Аустријски интереси немаду ништа против ширења Србије на југоистоку али ако Аустрија томе није противна, заиста биће противна Инглеска и Турска, па и сама Русија; Енглеска по томе да што више изканчи територијума за пропалу Турску у Европи, Русија за Бугарску коју по већини руских патриота треба више подржавати.

Дакле све комбинације своде се на то, да конгрес ништа више неће попустити Србији него завојеваних 6 окружја, у којима је уређење српског правитељства већ докончано. Других новости са политичког оризонта овде нема. О Босни и Херцеговини амо је нада сасвим пропала и шта више настала је зебња о судбини истих. У случају ако те две провинције непринадну Аустрији, као што је се спремила прогутати их, то постаје најбитнијим питањем, ко ће да уреди те две покрајине? Меморандум Бошњака конгресу најбоље решава то питање молбом да би се одредила интернационална комисија за уредбу, као јединствени пут достигнућу правог уређења. Ако конгрес пристане на тај предлог Босанаца, онда заиста Босна и Херцеговина неће бити таке ужасне судбе, као што им се одавна кувало и поручивало браћом суседном. Конгрес је заиста јамство, е ће праведне тежње и жеље народа балканских бити задовољене у толико, да се неби њима на силу бога наметнуло оно, за чим они нису нигда тежили, чега су се вазда бојали и ограђивали и зашто нису проливали своју крв и гомилама гинули. Све то идемо да видимо, chiri de ultimo, ride meglio вели талијанска пословица, а ово би се могло пребацити многим нашим људима, који су душом подупирали непријатељске намере, да заседну на готова огњишта крвљу окупана наше браће.

О пресуди Чумића, коју је касациони суд потврдио, као што сам вам јавио, још се незна ништа. Говори се, да га је кнез помиловао са свим, но та вест још није се официјално потврдила. (Нама је јављено, да је Чумић још 19. о. м. пушкаран. У.) Чуо сам да влада штампа већ у државној типографији извештај суђења о тополској афери, али и то немогу делом потврдити. Одавде не може се иначе ништа јављати вам, до речима: чуло се, говори се. — Говори се н. пр. **да су у недељу ноћу око три стотине сељака дошли у Аранђеловац оружани, стали над гробовима поубијаних, помолили се богу и осули венцима њихове гробнице.** — Говори се даље, да су Јагодинци дали молбу министру унутрашњих дела са хиљаду потписа, молећи истог, да би им дозволио пренети тело јагодинског хероја, Јеврема Марковића, у Јагодину, његово место рођења, како би га тамо сахранили достојним начином, као што је он заслужио за своје Јагодинце. Колико је истине у овим двема новостима, које се јавно поговарају, незнам; али заиста Јагодинци жале свог Јеврема, тим већма што је он општенио својим јунаштвом за време оба рата. То је сушта истина. Узроци његова убиства још се јавно незнаду и ако су наведени у наредби, прочитаној војсци, али наредбу исту, која је војсци јавно била доступна и прочитана, грађанима, па и самој народној војсци таји се.

Односно кравице Јеврема Марковића из поузданог извора чуо сам, да је основана на исказима Голобачанина и неког Кнежевића, који су сведочили да су пре две године читали некакво писмо Петра Карађорђевића Јеврему. Писма тог нема, него просто њихово тврђење. Јавно је мнење, е је погинуо из зависти и личне мржње....

ВЕСТИ ИЗ БОСНЕ.

Сарајево 19 маја 1878.

На последку и из званичних уста Махзар-паше чусмо свечану званичну пресуду Босне. У уторак 16. тек паша позва у свој конак по неколико првенаца од сваке вјероисповиједи: од Турака 30, од православних 4, од католика 2 и од Јевреја 2, После обичних церемонија и разговора, паша извади и показа писмо вел. везира и рече: „Читао сам, особито кроз последња три четири мјесеца, у страним новинама, где Аустрија намјерава окупирати Босну и Херцеговину својој држави. Како су се ти лажни и неосновани гласови повукли, ви сте ме више пута о том питали, и против тога протестирали. На основу вашег негодовања и обће жеље народне, ја се обратим на великог везира за разјашњење ствари и синоћ ево — показујући писмо — добијем одговор: „Да је Босни дата аутономија по уговореном миру у св. Стевану, да ће се наскоро предузети потребите мере за изведење исте, и да нико са знањем и дозволом високе Порте ни привремено ни никако неће с војском поседнути Босну и Херцеговину; у противном случају, ако би ко таково шта покушавао, да ће се сматрати као насиље против наше државе, отачбине и слободе и тад сви без разлике вјере, народности и начела, као један човек треба да скочимо на обрану наших светих права. Увјерен сам, господо, да ћете с одговором в. везира подпуно задовољни бити, јер он је одјек ваших жеља и тежња.“

Устмене протестације, мислимо, да нису натјерале Махзар-пашу да рад разјашнења пише в. везиру у Царград, него фактичне, а то је грдно потајно спремање и оружање босанских Турака. Кроз последњих шест мјесеци опазила се је нека узрујаност код народа, као и код владе, ал се прави повод није знао; то народно и владино кретање оста дакле мање или више у тајности све до 12. тек. и тад у свој својој суштини изби на површину опће јавности. Узрок тајног кретања јест тај: Мухамеданци, чујући да ће Аустрија окупирати Босну и Херцеговину, непочасе. него по свим варошима установе тајне филијалне комитете под председништвом главног централног комитета у Сарајеву. Заједнички саставе једно писмо, подписато до сад од преко 10.000 Турака, међ њима има и православних и католика. Поглавити садржај писма састоји се из следећих тачака:

1. Да Босну и Херцеговину не смије окупирати с војском ни Аустрија, ни Србија, ни ниједна друга држава, него да мора бити самостална; у противном случају, да ће сви до последњег крвљу бранити слободу отаџбине своје.

2. Да везира, као и осталих виших и нижих чиновника Стамболија неће, него да се сва званична места попуне Бошњацима.

3. Да редовне војске не даду никако; ако непријатељ удари на Босну и Херцеговину, да ће они сви листом устати на оружје и бранити своју отаџбину.

4. Да се укине низам — грађански закон — а да га у свему замјени шеријат — коран — и инџил — јеванђелије.

5. Да харач — пореза — не мора бити већа од 9 гроша на ожењену главу.

3. тек. бивши се у свој својој ширини разнео глас да је аустријска војска — опредељена за Босну — приспјела на границу Босне, и да са наврнутом бајонетом и припаљеном лунтом очекује заповјед прелаза, Турци се узрујаше и из тајности пређоше корак ближе јавности. Са свију страна позваше у Сарајево председнике филијалних одбора, који одмах дођоше и у договору с централним сарајевским одбором одкрију влади своју намјеру, позивајући и њу да с њима заједно судјелује. Валија се обрати на вел. везира и од њега 15. тек. добије поменути одговор. На одговор в. везира босански мухам. не положише никакве вјере, а почем Махзар паша није рјешителни одговор дао: хоће ли бити с њима или не, то „учтивости ради“ јуче 18. тек. Каукчија, Мехмед Ага Ћурчић и Аџи Дервиш Билалић оду валији и понуде га да се и он подпише. Валија из веће „учтивости“ даде их одма ухапсити. Тад се Турци грдно узрујаше, и кратки тренутци делише нас од грађанске револуције. Валија би принуђен на прву протестацију ухапшене пустити на слободу. Одмах за тим окупи се њих преко 3000 у царевој џамији на вијеће и мирно се разиђоше. С тим ствар није свршена; узрујаност расте и ми стојимо на добром парчету вулкана. Хоће ли експлодирати или не? прорећи не можемо, али мислимо прије да хоће. Влада за сад одупријети се не може, што би у првом сукобу подлегла, јер на свом расположењу нема него батаљон и по војске — около 600 момака — од којих су већа половина Босанци, који дијеле иста начела са браћом и родбином. Хришћане позивљу да судјелују с њима, ако неће, нек буду неутрални и нек се не боје ничег. Чујемо да 7 табора Анадолаца ово који дан из Митровице долази у Сарајево. Сва муниција из сарајевског града преноси се у Кршлу.

ВЕСТИ ИЗ САРАЈЕВА.

Ово дана, кад је близу 800 заробљених војника турских из Биограда у Сарајево приспјело и одјевених и гојних, и турска влада смиловала се је, па је она још у животу заоставша четир старца из Србије, који су љетос заробљени кад су своје пољске послове мирно у свом селу на граници Босне вршили, на слободу пустила. Али да не бијаше милости и помоћи сарајевски хришћана, нити би од глади, нити од сиротиње могли и до кућа допријети. А Србија могаше и може толике хиљаде хранити и издржавати. Црногорски кнез поклони живот 900 породица никшићских и све их с новцем снабдје, ма да су то највећи црногорски крвници и непријатељи били кроз толико столећа. Ето разлике између хришћанско-српске и мухамеданско-османлијске владе.

Прошлих дана једна османлијка, жена пуковника османлије, збола је у Сарајеву једну Српкињу мухамеданку жену мајора (бинбаше) само за то, што је ова пошљедња узела њезину слушкињу коју је она злостављала. Да оваке звјерматере рађају измете и наказе човјештва, није се ни чудити.

МЕСТНЕ НОВОСТИ.

У прошли четвртак на вече имали смо по други пут срећу да слушамо уметничке продукције виртуоза **Крежме** и сестре му **Анке**. Овом приликом морамо са задовољством прибележити, да наше примедбе, које бисмо тако слободни учинити поводом првог концерта, нису остале без пажње како са стране публике, тако и са стране самих концертодаваца. Публика се овом одазвала у лепом броју, те се може рећи да је позоришна дворана испуњена била одабраним многобројним светом. А концертодавци угодили су нашим народним осећајима тиме, што су у ред програма ставили и неке српске песме.

О самом изведењу програма довољно је толико рећи, да нас је Крежма и овом приликом уверио, да спада у редове првих вештака на виолини. Што смо о њему рекли у првој нашој реценсији, то и сад понављамо: његова је вештина реткост, не само код нас, него у свету, те ако буде и у даљим годинама својим напредовао у таким прогресијама као што је напредовао за оно кратко време, од како је школу музичку оставио (нема му још ни пуних 16 година.) онда се с пуним правом може очекивати, да ће се на небу музичке вештине као звезда прве величине брзо попети на зенит. Ми се овоме појаву радујемо већ као људи и пријатељи вештине, још више за то, што смо најближа браћа народу, из чијег је крила Крежма поникао, па се његовим поносом и ми сами пред светом дичимо.

У појединости продукције није наша ствар да се упуштамо. Но не можемо пропустити а да не напоменемо, да је поред све вештине која се у свим комадима у пуној сјајности показала, нашем срцу највећма годила српска песма, што је да како са свим природно, јер они чаробни звуци у тих песама, које је вештачка рука тако дивно свела у хармонију, делови су од оног света од осећаја, којим се српска душа носи, српско срце заноси. С тога и не беше краја аплаузу, који се као пљусак просуо са свих страна после ове продукције. Три красна венца из нежних руку вештаку и вештакињи дарована беху смерни знаци признавања њихове вештине.

Крежма и сестра му одпутовали су у Митровицу, где ће, надамо се, наћи достојан пријем. Код нас су оставили успомену за собом, која се тако лако не заборавља.

— У четвртак прошли предан је суду **тестаменат Ђоке Мијатовића** и налази се сад код судије Завишића. Како смо поуздано извештени покојник је све имање своје (ако не буде у супруге му порода) оставио на просветне цељи. Кад се последња воља обнародовала буде ми ћемо опширније јавити о овој ствари.

— У среду 12. маја биће коначна расправа супрот уреднику „Листа за народ“, **Емилу Чакри**, због неположене кауције; браниће га ђура Вукичевић.

— Један неповрат (шајка) натоварен препом, пролазећи јутрос кроз ћуприју дунавску, удари о њу, разбије се и на мах утоне. Возачи су се сретно спасли.

— У петак пре подне држана је код овдашњег суда **коначна расправа против Ереша**, поштанског чиновника, који је лане у јесен на овдашњој пошти на мртво име злоставио једног од поштанских разносача, тако да је овај једва живот спасао и остао богаљ. Ереш је оптужен због тешке телесне повреде и покушаја грабежа. Државно одветништво предложило је да се осуди на 20 година тамнице; суд је усвојио предлог одветништва а оптужени изјавио је да пристаје на то. Бранилац оптуженога пак, адвокат ђ. Вукичевић, пријави рекурс у своје име, но суд му одбије ту пријаву и закључи, да сам пошље акта краљевској табли.

СУМПОРИТЕ ЦЕЛИТЕЛНЕ ТОПЛИЦЕ У ОСТРОВУ МАРГАРЕТИ.

Ко свакад до сад, од како у Пешти станујем, тако и ове године обраћам пажњу наше од дуговечних болетица страдајуће публике на ове благе и лековите, у сред Дунава између Пеште и Будима на спасење речених страдалника изливајуће се воде. и то на миловидним острву Маргарити, на ком је и вештина људска све и сва за здраво и угодно становање и лечење удесно и удобно уредила и украсила

Позивајући се на до сад у листовима нашим „Видовдану“ „Панчевцу“, „Застави“ и пр. од мене писано и објављено, повторавам ипак за оне којима би пређашњи описи моји непознати били, да се следеће болештине тамо олакшању и изцелењу надати могу:

1. Свакогуби, трајни, хронични или повремени **болови**, севотине, ревме, костобоље, били они непрестани или престајући и враћајући се, и то у сваком веку и полу.

2. Грчеви разни било спољни било унутарњи, били стални или периодични, ма које утробне или удне тела чести, главе, врата и леђа, руку и ногу, стомака и прева, плућа и срца. материце и бешике мокрећне; даље грчевите главобоље, грчевито трзање и севање, грчевита стега груди у дисања, љутина и подригивање, ветрови и наступи, колике бљување с болом или без бола и тима подобна.

3. узетиње удова (шлагови), дуговечне коре, красте свраб, оспе, гнојаници, чиреви по кожи, неуредно прање женско, неуредни шуљеви.

4. Жљезданица (шкрофле), дуговечни кашаљ, без крви пљувања, без грознице.

5. Кривотине кости (енгзеска болест) укрућени и укочени зглавкови, мокраћни песак и камење.

Вода се лековитапије и у њој се купа.

Упућује болеснике купјелски изврсни лечник др. Верзар на острву, а који би то желили или потребовали, и наш честити српски лечник у Будиму др. Мађаревић, а и подписани, и у Текелином заводу у Пешти, и сваки лепши дан на Маргарети.

Светли острва и купке притјажатељ Архидука Јозеф састарао се са књажеском моћи и мудром вољом и за станове здраве, удобне и пријатне, и за рану здрављу и укусу повољну, и за милозвучну, световску и војничку свирку, и за чиста, прекрасна и многобројна шеталишта. Дивови од дрва, џбунови зелени, цвеће разно са безбројним ружицама, пернате певачице, славуји и пр., парна лађа за сваког полусата превоз у Будим-Пешту и натраг и т. д дају овој купки прави рајски, усред моћног Дунава изглед, какови ћеш ретко гди на свету наћи.

И онет се и овде даде штедити у свему за онога коме је штедња нужна, али нека се нико не нада, да ће се за неколико дана од укореле болести излечити, ни овде, као ни у којој купјели. Месец дана до 6 седмица, како коме и како од ког зла, потребно је време, при савршеном чувању од назеба, од јела и пића противног, до могућног савршеног оздрављања и код куће продужује и наставља.

С почетком маја већ су купке отворене,

Др. ПЕИЧИЋ,
физик у пензији, саде питомач. надзор.
у текел. заводу у Пешти.

П. П. умољавамо сва сл. листове српски и хрватских уредништва, да овај оглас, опште ползе ради препечатити изволу.

Белешке.

— Кнез српски Милан наградио је Карла Бетана, секретара за страну кореспонденцију у министарству спољашњих послова, таковским крстом IV. степена за независност и ослобођење српске државе.

— Његово ц. кр. величанство одобрило је, да се мајор-аудитор Новак Тапавица са досадашњег привременог места већника и председника крајишког одсека банског стола у Загребу дигне и премести к посадном суду у Будим-Пешту, уз израз највишег задовољства са дојакошњим деловањем његовим.

— У седници философско-историјског разреда академије наука у Бечу поднео је члан Хелфер расправу дра Бахмана, професора гимназијскогу Прагу: „О Келтима, Германима и Словенима у горњим пределима Дунава и у Чешкој.“

— Шведски новинари држаће ове године у Енчепингу 6. јула своју шесту годишњу скупштину, на коју су позвани и норвешки, дански и фински новинари. Српски новинари нису до данас имали још ни једне своје скупштине. А ко би их и сложио на то?

Различности.

— Колико је здрав темељ овој држави, види се из овог. Познато је нашем свету, да су помиловани и ослобођени сикуљски бунтовници, који су познатим „еродљским пучем“ хтели да заподену „батрахомиомахију“ на ердељско-румунској граници. Али не само да су ослобођени од каштиге, него се још пуштају да од beaux restes (добрих остатака) пучевих рахатно живе и пирују пир по несретној земљи сикуљској. Колошварски лист „Келет“ пише, како је коловођама пуча преостало преко 70.000 ф. од пучевске закладе те под управом Бужија, једног од коловођа, подигоше од отог новца крчму у Секељ-Удвархељу, која „ће олакшавати бирачима избор посланика за идући сабор.“ Заиста леп политички морал у сретној земљи Угарској.

— У Буковини умрло је ових дана некакав Јос. Кавка који је доживео 121 годину. Родио се у Чешкој год. 1758. и био је за владе Марије Терезије чиновник.

— Израчунало се, да се у Европи толико вина пије, да отпада на главу у Шпањолској 130 литара, у Француској 115, Италији 109, Грчкој 84, Аустрији 65, Швајцарској 58, Баденској 46, Виртембершкој 26, Баварској 12, Енглеској 8, Пруској 4, Русији 4, Саксонској 2, Норвешкој 1·5 на годину.

— Из Рима пишу: Овде се ни о чем другом не говори него о грдној добити, коју је на лутрији постигао један поп из Напуља. Он је добио осам лозова од банке кастелновске; скупа износи добитак 2,480.000 лира, а кад се одбије пореза 2,152.000 лира. То се из прва није веровало, и три су чиновника сравњивала лозове с чековима, који су од њих откинути били, но бадава. Поп је добио, те добио. Исплаћују му дневно по 800.000 лира, док се цела сума не исплати. Напуљци му ужасно завиде.

— Уз данашњи број разашиље се дотичним претплатницима 22. број „Завичаја.“

НОВИЈЕ.

— *„Нова слоб. Преса“* пише: Румунска војска стоји код Кимполунга, Тарговешта и Питешта, авангарда јој у Слатини на Алути, преко које воде два моста, један железнички, други за кола. Резерва стоји у Рибнику на путу у Сибињ (Херманстат). Руси стоје код Плојешта и продрли су пут Кронстата до Ојтоц-кланца, те ту дижу утврђења. Румунска војска има врло згодне утврђене положаје, слободну повратну линију на Црвени торањ и Сибињ и кроз Терцбуршки кланац на Кронстат на угарско земљиште. За сад се кнез Карло не мисли повлачити, него бранити своје позиције, ако буде нападнут.

— *„Северно-немачке опште новине“* дознају из дипломатских кругова, да је бављење страних министара у Берлину срачунено на осам до десет дана. Како се буде сложило у основним условима, предаће се јевропској комисији уређење детаљних питања и састављање записника.

— *У инглеском парламенту* у горњем дому рекао Сализбери у одговор на шафтсберијево питање: Питање Јермена и других хришћана мора доћи пред конгрес; без сумње желе силе, да им правду суде, Инглеска бар на сваки начин.

— Јавља се из *Рима*: Папа писао силама, молећи, да конгрес узме у заштиту католике у оним земљама, о којима ће се већати.

— У *Цариграду* Реуф-паша постављен место Муктар-паше за великог маршала артиљерије.

— „Полит. кор.“ јавља из *Цариграда*: По што је Сафет паша наименован за великог везира, ићи ће место њега на конгрес Садик-паша као први пуномоћник турски; за другог одређен је Садула беј, а за трећег Каратеодори ефендија, мустешар у министарству спољашњих послова.

— Париски *„Там“* пише, да је Русија на тињу препоручила, да се одржи споразум с Аустро-Угарском, јер Русија ма да ће бранити црногорске интересе у погледу Бара, и пак не ће допустити, да се изроди конфликат с Астро-Угарском.

— „Полит. кор.“ јавља из *Букурешта*: Велико министарско веће 24. маја (5. јуна), на ком су била оба коморска председника и одличнији чланови коморе, решило, да пошље министра председника Јована Брашана и министра Когалничана на конгрес, да консултативно заступају Румунију. Исти ће конгресу поднети румунско-руску конвенцију од 4. (16.) априла 1877. и меморандум, у ком ће се побројити погибли, које би наступиле у опште, по Румунску на по се, ако се постави непосредна граница међу Русијом и новом словенском Бугарском. Меродавни се румунски кругови не надају, да ће конгрес подупрти румунске захтеве против Русије.

— У *Берлину* званични немачки лист донео царски указ, којим се престолонаследник поставља за заступника врховној управи државних послова за време, док цар не узможе вршити те послове.

Народна привреда.

У. **Нови Сад**, 7. јуна по н. к. — Како је већ од 3 недеље киша више пута падала, то су сви стрмни усеви бујно напредовали и по највише избили већ у класје. Па како смо већ сретно прешли оно доба, када мразеви могу да нам униште најбоља надања, то можемо очекивати на јесен врло добру жетву.

Замњи јечам успева да не може боље бити; на против код јесењег показује се тамо амо слабо развијено класје.

Зобови и кукурузи још нису толико успели, да би се могло поуздано судити о томе, какву ће жетву имати; за сад је констатовано, да у зобовима има много давље репице.

Илок, 5. јуна по н. к. — Наше винарско друштво држало је 22. пр. м. своју главну скупштину за прошлу пословну годину и закључило је да се дивиденда од $5^1/_2$ фор. подели на сваку акцију, која је са 25 фор. уплаћена, што би одговарало камати од 22%.

Стање усева. Из Хрватске јавља се, да тамо као и у Славонији и граници очекују богату жетву у житу, вину и воћу. Сви родови хране као и винова лоза успевају дивно, само су баште патиле од гусеница. Око Брода и Вуковара било је туче, која је доста нашкодила виноградима и воћњацима, но ипак штета није толика као што се у први мах узимало.

Јефтино средство лечења. — Две Guyot-ове катранске капсле свако подне узате, јесу од изврсног доловања при расхлади против кашља, катара, бронхитиса суве болести као против свима боловима врата и цигеријe.

Сваки флакон има 60 капсли, чрез чега цена целог лечења које употребљавање пастила, тисане, сируна са свим излишним чини скоро 10—20 н. на дан стаје.

Пошто има многобројних потворина тога продукта те треба добро на етикету флакона пазити, која са подписом Guyot-а у три боје снабдевена бити мора.

Стовариште у свима апотекама.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

У „српској народној задружној штампарији“ у Новоме Саду

могу се добити ове књиге:

ИСТОРИЈА
БУГАРСКОГА НАРОДА
ДО ПРОПАСТИ ДРЖАВЕ МУ.

написао

Др. МИЛАН САВИЋ.

ЦЕНА ЈЕ КЊИЗИ 50 НОВЧ.

Ова књига штампана је на лепој хартији у формату обичне 8-не и броји 128 стр. и 4 листа.

Друго издање брошире

БОСНА ЈЕ СРПСКА
ИЛИ
ОДГОВОР НА „РАЗГОВОРЕ“
ДОН-МИХ. ПАВЛИНОВИЋА.
И
ДВА ПИСМА

професора **А. А. Мајкова** о Босни.

Ова књижица има 4 штампана табака обичне осмине. Цена је 25 новчића.

ВОЈВОДА БОСАНСКИХ СРБА

ПОП-ЂОКО КАРАН-КАРАНОВИЋ

од Владимира Красића

Ова књижица има 2 штампана табака. Цена је 20 новчића. Уз ову књигу штампана је и слика поп-Каранова.

Најновије попуњено и са свим поправљено издање школске књижице

НЕКОЛИКО СРПСКИХ

НАРОДНИХ ПЕСАМА

ЗА УЧЕЊЕ НА ИЗУСТ У СРП. ОСНОВН. ШКОЛАМА.

Ова књижица штампана је у формату обичних школских књига на лепој углађеној хартији и броји 84 стране.

Цена је књизи 15 новч.

Школским властима, као и гг. учитељима и учитељицама продајемо по

10 новчића.

На захтевање шаљемо ову књигу бесплатно на углед.

СРПСКЕ НАРОДНЕ ЗАГОНЕТКЕ

ПРВО КОЛО

од др. Ђ. Натошевића.

Ово прво коло има свега 353 загонетке, и броји 40 стр. мале 16-ине, цена је 10 новчића.

На све ове књиге дајемо књижарама и растуривачима уобичајени рабат.

Наруџбине нека се изволе управљати на „српску народну задр. штампарију“.

Српска народна задружна штампарија
у Новоме Саду.

Позив на претплату на књигу:

МОЛСКА МУДРОВАЊА
НОБАКА РАДОНИЋА

Под горњим насловом дао сам у штампу књигу у којој сам прибрао разне чланке своје, који су угледали света у листовима „Даници“, „Змају“, „Жижи“ и „Јавору“ уз додатак неколико нових „приповечица“. Ови моји скупљени списи изнеће преко 20 штампаних табака, на финој, углађеној артији, штампају се у велико и књига ће бити готова до августа о. г.

Цена је књизи 1 фор. а. вр. за Србију 12 гр.

Умољавам своје пријатеље и познанике да настану око куљења претплате.

Претплату примају штампарија А. Пајевића у Н. Саду и књижара Миливоја Каракашевића у Сомбору, који ће претплатницима доставити књиге чим из штампе изиђу.

У Молу о Спасовудну 1878.

Новак Радонић.

ЗА ИСПИТЕ И ДРУГЕ ПРИЛИКЕ.

Сад је баш изишла из штампе IV. књига наше „библиотеке за мали свет“

ДАНИ ОДМОРА
дарак доброј деци
од ЧИКА СТЕВЕ

урешен са 7 слика.

Садржај је овој лепој, поучној и забавној књизи, 48 страна великој, овај: 1. **Да сам ја краљ**, песма чика **Јове Змаја** (са сликом.) 2. Мали јунак. 3. **Коњик**, песма од чика **Јове Змаја** (са сликом.) 3. Свака тица на свом гњизду најјача (са сликом) 4. **Брата се дури**, песма од чика **Јове Змаја** (са сликом) 5. Цвета и верно псетавце. 6. У пролеће (са 2 слике.) 7. **Мачково јадање**, песма од чика **Јове Змаја**. 8. Далеки пут. 9. За добре рачунције.

Цена је књизи 20 новч.

Школским одборима, учитељима, дајемо на поручених 5 ком. 1 комад на дар. Распродавачима и књижарима обичан рабат.

У Н. Саду пред Спасов-дан.

Српска књижара браће М. Поповића.

СЕДАМ СВЕЗАКА
„Илустроване ратне кронике“

(29 табака са 104 слике)

у меком повезу за 3 ф. а у лепем тврдом укориченом везу за 4 ф. може се добити у

ШТАМПАРИЈИ А. ПАЈЕВИЋА,
у Новоме Саду.

РЕД ПЛОВИДБЕ
ПУТНИЧКИ ПАРОВРОДА.

Из Н. Сада од 4. марта до даље наредбе

У Земун: сваки дан у пола 5 сати по подне (изузимајући понедељник).

У Тител, Земун и Оршаву: средом и суботом у пола 5 сата по подне.

У Пешту: сваки дан у пола 11 сати пре подне (изузимајући четвртак). **Управништво.**

Курс бечке берзе 27. маја (8.) јуна

5% металици	63 95
5% народног зајма	66 50
Аустријска златна рента	75.35
Угарска златна рента	89.50
Државни зајам од 1860 г.	114.25
Акције банчине	114.—
Кредитне акције	231.60
Лондон	118.75
Угарске разтеретнице	77.25
Темишварске разтеретнице	77.50
Ердељске разтеретнице	77.—
Хрватско-славноске разтеретнице	76,50
Сребро	103.45
Ц. кр. дукати	5.58
Наполеондори	9.45
Немачке марке	58.30

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Услед бегства учитеља Милана Бошњака на упражњено учитељско место у Обровцу (у Бачкој) овим се отвара стечај. Плата 131 ф. 25 н. 28 пож. мерови жита, по сесије земље, на коју општина порез плаћа, слободан стан са пространом баштом. У дужност учитеља спада у цркви појање, а и децу школску у истом обучавати и перо у седницама црквено-школским водити, за које добија 10 ф. 1 ф. од сваког већег укопа и 1 чаиром.

Просителји имају до 11. јуна т. г. по срп. кал. молбенице овом школском одбору поднети.

У Обровцу из црквено-школске седнице држане 17. маја 1878.

2—3 ШКОЛСКИ ОДБОР.

ОБЈАВА.

У стовариштy шешира из Беча, које се налази у кући гђе Бокшанове у главном сокаку, налази се сваковрсних **шешира** сваке боје и врсте, за господу, дечаке, и децу. Препоручујем особито богати избор **шешира** за српске православне свештенике. Цена је овим **шеширима** ванредно мала, и бољи су и јефтинији него игди.

Јамчи се за добар еспап и добру послугу. — Молећи за што чешћу посету.

С велештовањем

В. МАЛДАКЕР

4—6 Стовариште шешира из Беча.

Објава.

Потписана општина издаваће ниже означене просторије 18. (30.) јуна о. г. у 4. сахата после подне у писарници својој до саборне цркве где се парохијал уплаћује, и где се лицитацијона условија већ дознати могу, за време од 1-ог новембра 1878 на даље 3. године на јавној лицитацији под киријy.

1.) У кући бр. 38. на пијаци дућан с магазом и комором за дрва.

2.) У кући бр. 40. на пијаци, дућан с магазом две собе, коморе, кујне, и два шпајза — даље у чистој кући стан у горњем спрату од стране Пасковићеве, са две собе са сокака, предсобје, две собе на авлије, две кујне, две коморе, и шпаја.

3.) У кући бр. 1879 до саборне цркве, стан са 6 соба, од којих су 4. са сокака, две кујне, подрум за дрва.

4.) У кући бр. 40. један велики добро оправљен магазин на два спрата за рану, и један мањи магазин за еспап, један велики и два мања подрума. Магазини се издају од 1-ог августа о. г. а подруми одма. По околностима поделиће се станови у кући бр. 40. и 1879 на две странке.

Српска црквено-школска новосадска општина.

У апотеки долуподписаног упражњено је место једног практиканта, које се под повољним условима у току месеца септембра попунити може, они који то место заузети желе нека се за времена пријаве, да би се подробније известити могли.

Јосиф Хондл
1—3 апотекар у Руми.

За народну гостионицу у Ст. Вуковару која је с новим намештајем снабдевена тражи се угоститељ, који одма у посао ступити може. Обратити се ваља на Алексу Пауновића у Вуковару.

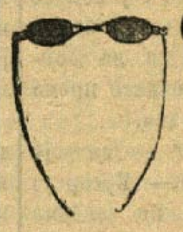

Од особитог значаја
за оне који
НАОЧАРЕ
потребују.

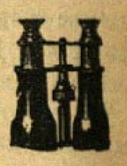

Доле подписани слободан је пошт. п. т. публици до знања ставити, да ће се неколико дана овде у **гостионици код „зеленог венца“** бавити и препоручује своје богато стовариште свију у струку оптике спадајући предмета по врло јефтину цену.

С поштовањем

Р. БОСКОВИЋ,
2—2 оптичар из Пеште.

За једну већу главно-варошку кућу тражи се један млад интелигентан човек од спецерајске струке. Знање српског, румунског и немачког језика у речи и писму необходно је нужно. У сва три језика начињени оферти шаљу се на г. **С. А. Суботића у Панчеву.**

1—3

СТЕЧАЈ.

Отвара се до 15. јула о. г. на учитељску штацију у Ковину (Рацкеве) у жупанији пештанској на чепелској ади, с којом је скопчана годишња плата од 200 фор. готови новаца 23 јутра орање земље које носи 184 фор. аренде, 2 хвата мекани дрва, и огрев преко зиме с каквим се школа греје. Стан једна соба кујна и комора.

Учитељ је дужан и певчеву дужност обављати.

Просителји, који би на ову штацију доћи желили, имају своје, са крштеним писмом, сведочбом сврху свршених са добрим успехом учитељских наука, моралног свог поведења, подпуног знања српског и мађарског језика снабдјевене молбенице до горњег дана подписаноме поднети.

У Ковину (Рацкеве) маја 16. 1878.

МАКСИМ ЛУДАЈИЋ,
2—3 председник.

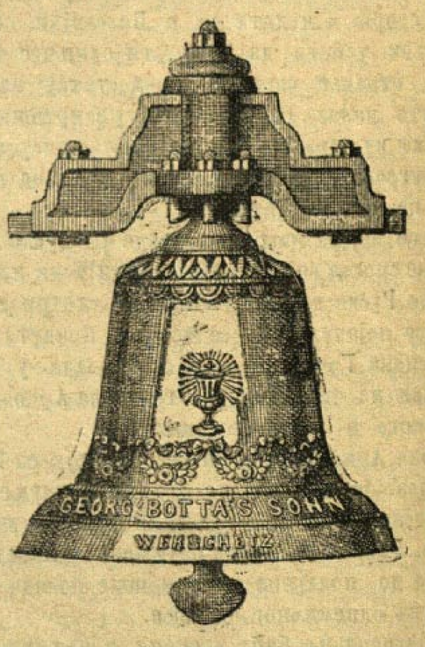

ЗВОНА по најновијој системи израђујем у ливници мојој са дрвенима и гвозденима крунама, од најфинијег метала са гаранцијом од 10 година. Уједно дајем оним општинама на знање, које имају стара звона, за оправку, или су намерна нова звона дати оправљати а при новцу нису, да би могли све исплатити, то се обвезујем израдити са исплатом на више година. **Ђорђа пл. Бота син,**

7—12 звоноливац у Вршцу.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.